

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

Jild 3, Son 12/1

2023

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 12/1 (3)-2023

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2023

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакаров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАРИ:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси

Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳақимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Тошкент давлат юридик университети.

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Ҳашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги

педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Тайланова Шоҳида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психология кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодири Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атакулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.
Муассис: "SCIENCEPROBLEMS TEAM"
масъулияти чекланган жамият.

Таҳририят манзили:

Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Телеграм канал: https://t.me/scienceproblems_uz

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

<i>Елмуратов Икматулла Гайбуллаевич</i> ҚОРАҚАЛПОҒИСТОНДАГИ БИРИНЧИ ТАДҚИҚОТ ИНСТИТУТИ ТАРИХИ (1931-1936 ЙИЛЛАР)	12-18
<i>Qitaybekov Azizbek Kenesbek o'g'li</i> QORAQALPOG'ISTONDA HAVO TRANSPORTINING SHAKLLANISHIDA "DOBROLET" AKSIYADORLIK JAMIYATINING O'RNI	19-23
<i>Nawrizbaeva Nurjamal Qudaybergenovna</i> QORAQALPOQLARNING GILAMCHILIGI BILAN BOG'LIQ VA'ZI MAROSIMLAR	24-29
<i>Сайдуллаев Фаррух Умедулло ўғли</i> МУҲАММАД ҲАКИМ ТЕРМИЗИЙНИНГ ЭТНОЛОГИК ВА ЭТНОГРАФИК ТАДҚИҚОТЛАРИ	30-35
<i>Berdiqulov Mirolim Tugalvoyevich</i> ТО'ДА-1 NEOLIT MAKONINING O'ZBEKISTON TOSH DAVRI ARXELOGIYASINI O'RGANISHDAGI O'RNI	36-40
<i>Olimjonova Gulida Olimjon qizi</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA DAVLAT BOJXONA XIZMATI ORGANLARI FAOLIYATI ..	41-47
<i>O'ng'alov Lazizbek Amiriddin o'g'li</i> NUROTA TOG' TIZMASINING TOSH DAVRI ARXELOGIYASINING O'RGANILISH TARIXI..	48-53
<i>Rahmonov Faxriddin Shoymardonovich</i> MILLIY DEHQONCHILIK MADANIYATINI ETNO-TARIXIY MANBALARDA AKS ETISHI (JANUBIY O'ZBEKISTON MISOLIDA)	54-58
<i>Tilavboyev Muhammad</i> JIZZAX VOHASIDA OT BILAN BOG'LIQ URF-ODATLAR VA MAROSIMLAR	59-63
<i>To'xtaboyev Xurmatullo Shomirza o'g'li</i> O'ZBEKISTON ILM-FANI RIVOJIDA FARG'ONA DAVLAT UNIVERSITETINING O'RNI (MUSTAQILLIK YILLARI MISOLIDA)	64-68
<i>Рахматиллаев Хасанбой</i> МАРКАЗИЙ ОСИЁНИНГ ҚАДИМГИ ДАВР ЭТНИК ТАРИХИНИ ЁРИТИШДАГИ АЙРИМ МУАММОЛИ МАСАЛАЛАР ВА УСУЛЛАРГА ДОИР	69-74
<i>Qurbonova Manzila Boqiyevna</i> BUXORO VOHASI MILLIY SHIRINLIKLARI VA ICHIMLIKLARI	75-80
<i>Ravshanova Gulora</i> QASHQADARYO VOHASIDA MUNTAZAM QUROLLI HARAKATLAR TA'MINOTI (XX-asrning 20- yillarida)	81-85
<i>Зарипбаев Уснатдин Оракбаевич</i> ИККИНЧИ ЖАҲОН УРУШИ ЙИЛЛАРИДА ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН АССР ПРОКУРАТУРА ОРГАНЛАРИ ФАОЛИЯТИ	86-90

<i>Baxronov Abdullo Haydar o'gli</i> O'ZBEKISTONDA TOSH DAVRI ARXELOGIYASINI O'RGANISHDA XALQARO EKSPEDISIYALARINING O'RNI	91-95
<i>Maxmatqulov Jasur Isroil o'g'li</i> GIYOHVANDLIKKA QARSHI KURASH MAVZUSINING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI	96-101
<i>Esanova Nilufar</i> O'ZBEKISTON-TURKIYA HAMKORLIGI VA UNING NATIJASI (TO'QIMACHILIK SANOATI MISOLIDA)	102-106
<i>Норбоев Сарвар Қаҳрамон ўғли</i> АФРОСИЁБДАГИ СЎҒД МУДОФАА ДЕВОРИГА ОИД ТАДҚИҚОТЛАРИНИНГ ЎРГАНИЛИШИ (XX АСРНИНГ 50-80-ЙИЛЛАРИ).....	107-111
<i>Эсонов Зиёдбек Юлдашевич</i> ФАРҒОНА ВОДИЙСИ АҲОЛИСИ ТЎҚИМАЧИЛИК ҲУНАРМАНДЧИЛИГИ АНЪАНАЛАРИ	112-117
<i>Tishabayeva Irodaxon Rasulovna</i> 1960-1970 YILLARDA O'ZBEKISTONDA MAKTABGACHA TARBIYA MUASSASALARI FAOLIYATI	118-124
<i>To'xtamishева Fotima Musurmonovna</i> MUSTAQILLIK YILLARIDA QASHQADARYO VOHASI KASHTADO'ZLIGIDA O'ZGARISHLAR.....	125-132
<i>Sattorov Nurbek</i> SHIMOLIY BAQTRIYA VA ZARAFSHON MINTAQALARIDA DEHQONCHILIK VA CHORVACHILIK MADANIYATI SOHIBLARI ETNOMADANIY ALOQALARINING O'ZBEK XALQI ETNOGENEZI SHAKLLANISHIDAGI O'RNI	133-138
<i>Hazratov Nurali Burxon ug'li</i> QADIMGI KESH VILOYATI HUDUDIDAGI ARXELOGIK YODGORLIKLARINING O'RGANILISH TARIXIDAN	139-144
<i>Mamatqulov Bekzod Sherzovich</i> O'ZBEKISTONDA GAZ-OLTINGUGURT SANOATINING YUZAGA KELISHI VA UNING RIVOJLANISH TARIXI (QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA).....	145-149
<i>Berdiyev Jamshid</i> VOHA JOY NOMLARINING SHAKLLANISHIDA ETNONIMLAR VA PATRONIMLARNING TUTGAN O'RNI	150-155
<i>Djurakulov Sherzod Davronovich</i> SAMARQAND VILOYATI HUDUDIDI TOSH DAVRI ARXELOGIYASINING O'RGANILISHI TARIXI	156-161
<i>Қурбанова Дилрабо Шерипбоевна</i> ПАРЛАМЕНТ ТАРИХИ ВА ТАРИХШУНОСЛИГИ	162-172

<i>Зухриддин Болтаевич Жунаев</i> ХОРАЗМДА РЕСПУБЛИКА ТУЗУМИ: ЮТУҚЛАР ВА МУАММОЛАР (1920-1924 йиллар)	173-181
<i>Mamadiev Voxodir Bobojonovich</i> QASHQADARYO MUZEYIDAGI NODIR OSTODON	182-186
<i>Norqo'chqarov Xushvaqt Eshnazarovich</i> AFG'ONISTONDA O'ZBEK TILINING QONUNIY ASOSLANISHI, O'ZBEKLAR IJTIMOYIY-MADANIY HAYOTIDAGI O'RNI (XX ASR – XXI ASR BOSHLARI)	187-197
<i>Ибрагимов Рахмон Зиёдуллаевич</i> ТОШКЕНТ ВОҲАСИ СЎНГГИ БРОНЗА ДАВРИ ТАРИХИ ТИЗИМИДА: ДАФН УДУМИ ВА МИГРАЦИЯ МАСАЛАЛАРИ	198-203
<i>Азаматова Гулмира Байирбековна</i> ОДАМ САВДОСИГА УЧРАГАН МИГРАНТ ХОТИН-ҚИЗЛАР ҲАҚИДА БАЎЗИ МУЛОҲАЗАЛАР	204-208
<i>Tishabayeva Iroдахon Rasulovna</i> 1960-1970 YILLARDA O'ZBEKISTONDA MAKTABGACHA TARBIYA MUASSASALARI FAOLIYATI	209-215
08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ	
<i>Ostonokulov Azamat Abdukarimovich, Inoyatov Mardonbek Mo'min o'g'li</i> DAVLAT SEKTORIDA ICHKI AUDITNING XALQARO STANDARTLARI	216-226
<i>Kurbaniyazov Shaxzodbek Karimovich</i> O'ZBEKISTONDA KORPORATIV BOSHQARUV TASHKILIIY- IQTISODIY MEKANIZMI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING NAZARIY VA USLUBIY ASOSLARI	227-232
<i>Отабеков Отажон Ғайрат ўғли</i> ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ОПТИМАЛ СОЛИҚ ЮКИ ВА ИҚТИСОДИЙ ЎСИШ МАСАЛАЛАРИ	233-243
<i>Шакирова Фароғат Болтаевна</i> ИННОВАЦИОН ИҚТИСОДИЁТНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА БАҲОЛАШ ИНДИКАТОРЛАРИНИНГ АҲАМИЯТИ	244-255
<i>Мамбетназаров Бахыт Бисенбаевич</i> ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИДА ТАДБИРКОРЛИК СУБЪЕТЛАРИНИНГ РИВОЖЛАНТИРИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ	256-263
<i>Jumaniyazova Ro'za Quvondiq qizi</i> TURIZM INFRATUZILMASI TUSHUNCHASI VA UNING O'ZIGA XOS JIHATLARI	264-269
<i>Matniyozov Murodjon Rajabbayevich</i> DESTINATSIYA IMIDJINI SHAKLLANTIRISHDA TURISTLARNING SODIQLIGI VA QONIQLASHINING AHAMIYATI	270-278

<i>Хамидова Зарифа Урол қизи</i> ДАВЛАТ СЕКТОРИДА ИЧКИ АУДИТ ВА ДАВЛАТ МОЛИЯВИЙ НАЗОРАТ ТАДБИРЛАРИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ЙЎНАЛИШЛАРИ	279-291
<i>Toshaliyeva Saodat Toxirovna</i> KICHIK TADBIRKORLIK TUSHUNCHASI VA UNING IJTIMOIIY-IQTISODIY MONIYATI	292-296
<i>Худойназаров Фахритдин Хаитович</i> ИБН ХАЛДУННИНГ ИҚТИСОДИЁТГА ТАВСИЯЛАРИ	297-304
<i>Nurullayev Hoshimjon Hamidovich</i> GASTRANOMIYANING TURIZM RIVOJLANISHIDAGI ANAMIYATI	305-313
<i>Кадырова Шарофат Амоновна</i> ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ РАЗВИТИЯ СФЕРЫ УСЛУГ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ	314-323
<i>Бегматова Зиёда Захиджановна</i> ДАВЛАТ ИНТЕРАКТИВ ХИЗМАТЛАРИ ТИЗИМИ АСОСИДА КАДРЛАР БАНДЛИГИНИ ВА УЛАРГА ТАЛАБНИ БАҲОЛАШ	324-332
<i>Shafkarov Bakhrom Khudoyberdievich</i> TERRITORIAL FEATURES AND THEIR EFFECTIVE USE IN THE CULTIVATION OF VITICULTURE PRODUCTS	333-340
<i>Masharipova Fazilat Axmedovna</i> OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING ANAMIYATI	341-348
<i>Мусинов Дилшод Султанович</i> ХИЗМАТ КЎРСАТИШ СОҲАСИНИНГИ ИЖТИМОИЙ ВА ИҚТИСОДИЙ САМАРАДОРЛИГИ ИҚТИСОДИЙ ЎСИШ ОМИЛИ СИФАТИДА	349-359
<i>Шакирова Юлдуз Сайдалиевна</i> ВОПРОСЫ РАЗРАБОТКИ ДОРОЖНОЙ КАРТЫ АКТИВИЗАЦИИ ИННОВАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ	360-368
<i>Абдивоҳидов Мамуржон Авазхон ўғли</i> РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТ ШАРОИТИДА ХИЗМАТ КЎРСАТИШ СОҲАСИНИНГ МАЗМУНИ, ТАВСИФИ ВА РИВОЖЛАНТИРИШ ЙЎНАЛИШЛАРИ	369-380
<i>To'xtasinova Muxayyo Mirzasultonovna</i> DAVLATNING INNOVATSION TIZIMINI SHAKLLANTIRISH MASALASIGA	381-388
<i>Қурбанова Раҳима Джамшедовна, Мирзаева Ширин Нодировна</i> РОЛЬ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА В СТИМУЛИРОВАНИИ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	389-403
<i>Набиева Нилуфар Муратовна</i> ОСОБЕННОСТИ КОМПЛЕКСА МАРКЕТИНГОВОГО ПРОДВИЖЕНИЯ КОМПАНИИ В ЦИФРОВОЙ СРЕДЕ	404-416

<i>Safarov Radjabboy Eshmuxammadovich</i> KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHDA INDIVIDUAL DAROMADGA SOLIQLAR MEKANIZMIDAN SAMARALI FOYDALANISH MASALALARI	417-428
<i>Sharipova Zulayho</i> SANOAT TARMOQLARI KLASSTERLARINI RIVOJLANTIRISH VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	429-434
<i>Шарипов Акбар Илхамович</i> ЧАКАНА САВДО КОРХОНАЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА РАҚАМЛИ МАРКЕТИНГНИ РОЛИ	435-440
<i>Хаджаев Хабибулла Сагдуллаевич</i> ОБЪЕКТИВНАЯ НЕОБХОДИМОСТЬ И ЭКОНОМИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ АНТИМОНОПОЛЬНОЙ ПОЛИТИКИ В РАЗВИТИИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ	441-447
<i>Хамзайева Дилфуза Самаровна</i> SURXANDARYO VILOYATIDA TURISTIK MAHSULOTLARNI BAHOLASH VA SAMARALI RIVOJLATIRISH IMKONIYATLARI	448-452
<i>Усманова Насиба Акбаржоновна</i> ПУТИ РАЗВИТИЯ МЕНЕДЖМЕНТА В СФЕРЕ УСЛУГ	453-459
<i>Исхакова Сарвар Аюбовна</i> ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ И ЕЕ ВЛИЯНИЕ НА ЗАНЯТОСТЬ И КВАЛИФИКАЦИЮ ПЕРСОНАЛА В СФЕРЕ БЫТОВОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	460-467
<i>Ollanazarov Bekmurod Davlatmurotovich</i> INNOVATSION TADBIRKORLIKNI MOLIYALASHTIRISHDA MUQOBIL MOLIYALASHTIRISH VOSITALARIDAN FOYDALANISH VA UNI TURISTIK XIZMATLAR SOHASIDA QO'LLASH IMKONIYATLARI	468-479
<i>To'uchiyeva Nodira G'ulom qizi</i> OLIY TA'LIMNI BOSHQARISHDAGI INNOVATSIYALAR. CHAT GPT YOHUD SUN'IY INTELLEKT	480-485
<i>Абдурахимова Саида Аҳмаджановна, Адилова Гўзал Абзаловна</i> ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА КИЧИК БИЗНЕС СУБЪЕКТЛАРИ ТАРКИБИЙ ҚИСМЛАРИНИНГ БАРҚАРОР РИВОЖЛАНИШ ТАҲЛИЛИ	486-494
<i>Maxsudov Sherzod Solijonovich</i> TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARIDA INVESTITSION MUHIT JOZIBADORLIGINI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI	495-500
<i>Tadjibekova Dilnoza Bakhtiyarovna</i> ENHANCING FINANCIAL RESOURCE FORMATION IN BUSINESSES	501-506
<i>Radjabova Malika Ziyodullayevna</i> AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASH ISTIQBOLLARI XUSUSIDA	507-512

09.00.00 - ФАЛСАФА ФАНЛАРИ

<i>Asraqulova Adiba Nabiyevna</i> ZAMONAVIY DAVRDA IQTISODGA FALSAFIY QARASHLAR	513-520
<i>Жўраев Аҳмад Муҳаммадиевич</i> ТИНЧЛИКПАРВАРЛИК ҲОЯЛАРИНИНГ ЖАМИЯТ ТАРАҚҚИЁТИДАГИ АҲАМИЯТИ	521-530
<i>Гуламова Мавжуда Ташпулатовна</i> АХМАД ЗИЁУДДИН АЛ-КУМУШХОНаВИЙ АСАРЛАРИДА КОМИЛ ИНСОН ҲОЯЛАРИНИНГ ФАЛСАФИЙ ТАҲЛИЛИ	531-538
<i>Abduxolikova Nasiba Alijonovna</i> YOSHLARNING ONLAYN TA'LIM JARAYONIGA TA'SIR ETUVCHI IJOBiy SALBIY OMILLAR	539-544
<i>Yazdonov Zikirillo Shukurilloevich</i> QALANDARIYLIK VA UNING INSON, JAMIYAT TIZIMIDAGI O'RNI	545-552
<i>Sharipova Barno Salimovna</i> BIOETIK MADANIYATNING RIVOJLANISH BOSQICHLARI VA UNING ZAMONAVIY IMIJI	553-558
<i>Xalikulova Umida Rustamovna</i> AXBOROT MUHITINING OLIY TA'LIMGA TA'SIRI: KONSTRUKTIV VA DESTRUKTIV OMILLAR	559-564
<i>Abbasova Maftuna Subxonovna, Temirova Xurshida</i> OILA VA NIKOH MA'NAVIYATI, OILANI MUSTAHKAMLASH OMILLARI	565-571
<i>Tog'ayev Nodirjon Ergashevich</i> AJDODLARIMIZ BOY ILMIY MEROSINING O'ZBEKISTONDA MA'RIFATLI JAMIYAT QURISH HAMDA YOSHLAR TARBIVASIDA TUTGAN O'RNI	572-576
<i>Kipchoqov Xomidjon Gulomovich</i> JAVOBGARLIK PRINSIPINI SHAKLLANTIRISH AXLOQSHUNOSLIKNING ASOSIY MASALASI SIFATIDA	577-581
<i>Raximova Rayxon Abdurasulovna</i> ZAMONAVIY OILADA MA'NAVIY-AXLOQIY QADRIYATLARNI SHAKLLANTIRISH: MUAMMONING NAZARIY VA USLUBIY TAHLILI	582-586
<i>Агзамова Нилюфар Шухратовна</i> “АДАБ АЛЬ-ТАБИБ” КАК ИСТОЧНИК НАЦИОНАЛЬНОЙ БИОЭТИКИ	587-591
<i>Axmadiyev Nuriddin Muxutdinovich</i> INTELLEKTUAL MADANIYAT YOSHLARNING INNOVATSION FAOLLIGINI OSHIRISHNING MUHIM MEZONI SIFATIDA	592-596
<i>Nabiyev Mansur Jamxur o'g'li</i> DEMOKRATIK JAMIYAT TARAQQIYOTIDA IJTIMOiy G'OYALAR EVOLYUTSIYASI VA MODERNIZATSIYASI	597-603

<i>Kenjayeva Dilrabo Romanovna, Xaydarova Larisa Sunnatovna</i> GLOBALLASHUV SHAROITIDA MILLIY MADANIYAT SOHASIDAGI O'ZGARISHLARNING O'ZIGA XOS JIHATLARI	604-609
<i>Abduraximova Tursunoy Abduvoxid qizi</i> O'ZBEKISTONDA OLIY TA'LIM TRANSFORMATSIYASINING FALSAFIY MOHIYATI	610-615
<i>Tagayev Ganisher Xasanovich</i> YOSHLAR ETNOESTETIK DUNYOQARASHINI RIVOJLANTIRISHDA BADIY-ESTETIK OMILLARNING O'RNI	616-625
<i>Шоназаров Жамшид Шуҳратович</i> БЕҲБУДИЙ ВА УНИНГ ДАВЛАТЧИЛИК ҲОЯСИ	626-630
<i>Ҳамраев Сирож Абруевич</i> ЖАМИЯТ ЯНГИЛАНИШИ ВА ТАДБИРКОР МАЪНАВИЯТИ	631-637
<i>Nabiyev Bekzod Muxammadumarovich</i> MAFKURAVIY ISHLARNI TASHKIL ETISHDA ZAMONAVIY TARG'IBOT TEXNOLOGIYALARI: O'ZBEKISTON VA XORIY TAJRIBASI	638-642
<i>Hashimova Gulsina Ismoyilovna</i> HARBIY IJTIMOYIY ISH VA HARBIY MADANIYATNING HARBIY XIZMATCHILAR FAROVONLIGINI TA'MINLASHDAGI ROLI	643-648
<i>Karimova Gulnoza Yigitaliyevna</i> AXLOQIY MADANIYAT TUSHUNCHASINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOYIY ZARURIYATI	649-655
<i>Sharipova Kamola Usmonjonovna</i> YANGI O'ZBEKISTONDA GENDER TENGLIKNI TA'MINLASH BO'YICHA ILG'OR XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASINI MILLIY STRATEGIYAGA TRANSFORMASIYALASH ISTIQBOLLARI	656-661

07.00.00-Тарих фанлари

Berdikulov Mirolim Tugalvoyevich

Sharof Rashidov nomidagi Samrqand Davlat Unversiteti
arxeologiya kafedrası o'qituvchisi (PhD).

berdikulov@gmail.com

TO'DA-1 NEOLIT MAKONINING O'ZBEKISTON TOSH DAVRI ARXELOGIYASINI O'RGANISHDAGI O'RNI

Annotatsiya. Maqola Janubiy O'zbekistonning Boysun tog'laridagi neolit davriga oid To'da-1 g'or makonidan topilgan tosh qurollarining texnik-tipologik tasnifiga bag'ishlangan. To'da-1 neolit makonining tosh qurollari kam sonli bo'lsada, ular 11 xil tiplarga ajraladi. Ular asosan plastinalar va uchirindilardan ishlangan. Ayrim hollarda qurol yasashda tosh plitka yoki tabiiy siniqlardan ham foydalanilgan. To'planning tosh qurollari orasida atipik qirg'ichchalar, kesgichlar, retushlangan plastinalar, retushlangan plastinkalar, retushlangan mikroplastinkalar, tosh bolta, geometrik qurol, tosh bigiz, tig', kompozit qurol va retushlangan uchirindilardan tarkib topgan.

Kalit so'zlar: Boysun, tosh qurollar, tig', atipik qirg'ichchalar, kesgich, retushlangan plastinalar, retushlangan plastinkalar, retushlangan mikroplastinkalar, tosh bolta, geometrik qurol, kompozit qurol, retushlangan uchirindilar, ushatg'ich.

Berdikulov Mirolim Tugalvoyevich

In the name of Sharof Rashidov

Samrqand State University, Archeology department teacher (PhD)

SIGNIFICANCE OF THE TODA-1 NEOLITHIC SITE IN THE STUDY OF STONE AGE ARCHAEOLOGY OF UZBEKISTAN

Abstract. The article is devoted to the technical-typological classification of stone tool found in the Neolithic cave Toda-1 in the Bajsunsky foothills of southern Uzbekistan. Although the Neolithic stone tools of Toda-1 are few in number, they can be divided into 11 different types. They are mainly made of plates and flakes. In some cases, stone slabs or natural fragments were also used in the manufacture of weapons. The stone tools in the set include atypical scrapers, cutters, retouched blades, retouched bladelet, retouched microblades, stone axes, geometric tool, stone chisels, knives, composite tool and retouched flakes.

Key words: Bajsunsky, stone tool, knives, atypical scrapers, cutters, retouched blades, retouched bladelet, retouched microblades, stone axes, geometric tool, composite tool, retouched flakes.

Бердикулов Миролим Тугалвоевич.

Самаркандский государственный университет имени Шарофа Рашидова
Преподаватель кафедры археологии (к.х.н.)

ЗНАЧЕНИЕ НЕОЛИТИЧЕСКОЙ СТОЯНКИ ТОДА-1 В ИЗУЧЕНИИ АРХЕОЛОГИИ КАМЕННОГО ВЕКА УЗБЕКИСТАНА

Аннотация. Статья посвящается к технико-типологической классификации каменных орудий неолитического грота Тода-1 в горах Байсунтау на юге Узбекистана. Несмотря на малочисленность, каменные орудия неолитической стоянки Тода-1 разделяется на 11 типов. Они в основном изготовлены из пластин и отщепов. Для выделки каменных орудий реже использовались каменные плитки или естественны обломки. Каменные орудия коллекции состоит из атипичных скребков, резцов, ретушированных пластин, пластинок и микропластинок.

Ключевые слова: Байсун, каменные орудия, остроконечник, атипичные скребки, резец, ретушированные пластины, ретушированные пластинки, ретушированные микропластинки, каменный топор, геометрическое орудие, композитное орудие, ретушированные отщепы, отбойник.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SP1342V3I12.1Y2023N05>

Kirish. So'ngi yillar davomida Respublikamizning tarixiy-madaniy boyliklarini dunyo bo'ylab tanitish va turizm salohiyatini ko'tarish borasida ko'plab ishlar qilinmoqda. Mazkur jarayonda tarixiy tadqiqotlar sifati va ko'lamini kengaytirish zaruriyati vujudga kelmoqda. To'da-1 g'oridan topilgan artefaktlar, gulxan qoldiqlari, hayvon suyaklari va oxra bichlari to'daliklarning xo'jalik hayoti borasida ayrim mulohazalarni yuritish imkonini beradi [3.148-149].

Funksional jihatdan To'da-1 g'orini kichik urug'chilik jamoasining mavsumiy qo'nalgoxlari (stoybisha) qatoriga kiritish mumkin. G'orning kichik hajmi (15x7 m) va topilmalarning kam sonliligi shunday xulosa qilish imkonini beradi. Aftidan, neolit davrining birinchi yarmiga oid kichik ovchi va ehtimol, terimchilar jamoasi To'da g'origa mavsumiy tashrif buyurishib istiqomat qilganlar. Bu yerda hosil bo'lgan ikkita madaniy gorizontdan topilgan buyumlar kam sonli bo'lib, asosan ishlov berilgan tosh buyumlardan iborat. Ikkilamchi ishlov berilgan qurollar soni yanada kamchilikni tashkil qiladi. Neolit davrining o'rtalarida butun O'rta Osiyoda sodir bo'lgan tektonik o'zgarishlar To'da-1 g'orini ham chetlab o'tmagan. Bu davrda g'orning tom qismining katta bo'lagi pastga qulab tushgan va uning tepasida katta tuynuk hosil qilgan. Natijada g'orda yashash noqulay bo'lib qolgan va ibtidoiy odamlar bu yerni tark etganlar. Biroq keyingi tarixiy davrlarda (o'rta asrlarda) g'orga ayrim kichik chorvador guruhlari onda-sonda tashrif buyurishgan. G'orda yer sathidan 160 sm chuqurlikkacha o'rta asrlarga tegishli sopol buyumlarning, o'choq va hayvon suyaklari qoldiqlarining uchrashi shundan dalolat beradi.

G'orning og'zi sharqqa qaragan va bu muhim omillardan biri bo'lgan. Negaki, g'orni quyosh nurlari kun davomida yoritib, isitib turgan. To'da-1 g'oridan 30-40 m chamasi pastroqda, uning sharqi tomonidan soy oqib o'tadi va u golosen davri boshlarida yanada sersuv bo'lgan. To'daliklar ana shu minerallarga to'yingan tog' suvidan iste'mol qilishgan va ehtimol, qo'lga kiritilgan o'ljani ana shu suv bo'yiga keltirishib, tozalaganlar.

Adabiyotlar tahlili va metodlar. Janubiy O'zbekiston hududi ham tosh davri yodgorliklariga boy o'lkalardan hisoblanadi. Bu yerdagi Machay darasidan 1938-1939 yillarda o'rta paleolit davriga oid Teshik-tosh g'ori ochib o'rganilgan. 1971 yilda mezolit davrining oxirlariga oid Machay g'ori tadqiq qilingan. 2003 yilda Teshik-tosh-2 (so'nggi paleolit) g'orida tadqiqotlar davom ettirilgan makonga ishlov berish uchun tosh xomashyosi kamida uch xil usulda keltirilgan. Birinchi usulda g'orning yaqinidagi qoyalardan tanlov asosida kuchli

kremniylashgan tosh jinslari plitka yoki yirik bo'laklar shaklida keltirilgan bo'lsa, ikkinchi usulda – galka shaklidagi kremniylashgan jinslar va qayroqtosh pastroqdagi soy o'zanida tanlov asosida yig'ib keltirilgan. 2017 yilda O'zR FA Arxeologik tadqiqotlar instituti bilan Xitoyning Pekindagi Umurtqalilar paleontologiyasi va paleoantropologiya instituti o'rtasida tashkil etilgan xalqaro O'zbekiston-Xitoy Boysun arxeologik guruhi tomonidan bu yerdagi To'da qishlog'ining g'arbiy chekkasida joylashgan tog' massividan shu nomli g'orda izlanishlar olib borildi [3. 150-156.]. Bu yerda 1,6 m chuqurlikdan qalinligi 60-70 santimetrlik 19 ta neolit davri madaniy gorizontlari aniqlandi. Ushbu qatlamlardan o'choq, fauna, flora qoldiqlari bilan birga ko'plab tosh buyumlar aniqlandi. G'orning kirish qismi sharqqa qaragan. Tilga olingan har ikkala yodgorlik materiallari asosida hozirdanoq aytish mumkinki, Janubiy O'zbekiston hududida o'ziga xos neolit madaniyati hukm surgan. Ushbu madaniyatning asosiy xususiyati mikroindustriya hamda paleolit davri uchun xarakterli bo'lgan qo'pol tosh buyumlarning omixta holatda uchrashidir. Bunday xususiyat Boysuntovning Machay darasidagi mezolit davriga oid Machay g'or makoni uchun ham xarakterli (Machay g'orida mikrolitlar bilan qo'pol galkali qurollar (chopper va choppinglar) aralash holatda uchraydi) va bu O'.I. Islomovga mustaqil Surxondaryo mezoliti madaniyatini ajratishiga sabab bo'lgan edi.

To'da-1 g'ori industriyasida ishlov berishga eng sifatli va tanqis bo'lgan – kremniy jinslari tashib keltirgan konlar masalasi yetarlicha o'rganilmagan. Mavjud ma'lumotlarga g'orga kremniy toshlar (asosan jigarrangli kremniy) kichik hajmli galkalar shaklida olib kelingan [4.]. Biroq hududda bunday xomashyo konlari Machaydaradan 6 km shimoliy-sharqda uchraydi. G.V. Parfenovning ma'lumotlariga ko'ra, bu yerda neolit davrining o'ra-ustaxonalari mavjud bo'lgan. To'dadan Machaydaragacha bo'lgan masofa esa qush parvozi o'lchamlariga ko'ra 10 km lar chamasi oraligni tashkil qiladi [5.61-71]. To'daliklar kremniy tosh jinslarini aynan ushbu konlardan tashib keltirgan bo'lishlari ehtimoldan xoli emas. Bunday faoliyat jamoa a'zolaridan ko'p vaqt va katta kuch talab qilgan. Ehtimol, shuning uchun ham To'da-1 g'ori industriyasida sifatli kremniy jinsining tanqisligi kuzatiladi. Kremniydan ishlangan nukleuslarning bu yerda deyarli uchramasligi, uning so'nggi bo'lagigacha ishlatib yuborilganligini ko'rsatadi.

Yodgorlikning tosh industriyasida bir dona yashil rangli yashmadan silliqlab ishlangan bolta mavjud. Geologlar bergan ma'lumotlarga ko'ra, yashil yashma konlari Darband qishlog'i atrofidan topilgan.

G'orda toshlarga ishlov berish ishlari uning kirish qismida amalga oshirilgan. Negaki, tosh parraqalar va texnik yo'nilg'ilar g'orning og'ziga yaqin joylashgan №3 qazishmadan topildi.

Materiallarga birlamchi va ikkilamchi ishlov berish ishlari g'orning o'zida amalga oshirilgan. Biroq g'or neolit davri aholisi tomonidan tashlab ketilganidan keyin, uning tom qismida hosil bo'lgan tushnuk orqali qor-yomg'ir suvlari ichkariga kirib turgan. Natijada g'orda mavjud bo'lgan madaniy qoldiqlar aralashib ketgan. Ammo kirish qismida o'sha davrlarda qulab tushgan yirik harsang materiallarning pastga butunlay oqib chiqib ketishiga to'sqinlik qilgan. Madaniy qatlamlardan olingan radiokarbon ma'lumotlar hamda suyak qoldiqlarining yomon saqlanganligi va tosh buyumlar bir qismining suv ta'sirida deflyatsiyaga uchraganligi bundan guvohlik beradi.

Makonda toshlarni chaqmoqlashning ma'lum an'analari mavjud bo'lgan. Uchirindilarni qo'lga kiritishda keng zarb maydondan tanovorning ensiz tomonlaridan periferiyasi bo'ylab kalta proporsiyali uchirindilar sindirib olish an'anasi hukm surgan. Bunday nukleuslar

hajmining kichrayib borishi (chaqmoqlanish jarayonida) ularning shakllarining o'zgarishiga olib kelgan.

Natijalar va muhokama. To'da-1 g'orida toshlarni chaqmoqlashning navbatdagi an'anasi bu – plastina, plastinka va mikroplastinkalar sindirib olish bo'lgan. Garchi bunday tipdagi nukleuslar deyarli uchramasada, to'plamda mavjud plastinali yo'nilg'ilar yodgorlikda prizmatik va mikronukleuslarning mavjud bo'lganligi haqida guvohlik beradi.

Makonda toshlarni chaqmoqlashning og'ir tosh, yengil tosh ushatg'ichlar va vositachi hamda ezma texnikalari hukm surgan. To'dalik ustalarning qo'l ostida tilga olingan tosh sindirish usullari uchun zarur bo'lgan barcha moslamalar mavjud bo'lgan va ulardan o'z o'rnida ustalik bilan foydalanilgan. Plastinkalar asosan kremniylik tosh jinslaridan chaqmoqlab olingan va makonda mavjud bo'lgan kremniy tanqisligi kuchli kremniylashgan tosh jinslari bilan to'ldirilgan. Kremniylashgan oxaktosh va kuchli kremniylashgan dolomit toshlardan ustalik bilan plastinka va mikroplastinkalar chaqmoqlab olingan.

To'da-1 g'orining tosh qurollari orasida kam sonli qirg'ichchalar uchraydi va ular hayvon terilariga turli bosqichlarda ishlov berishga mo'ljallangan.

Retushlar bilan tekislangan kertikli plastinalar yog'och qurollarga ishlov berishda randa vazifasini o'tagan.

Trapetsiya va uchburchak mikrolitlar aftidan, ulotiriladigan qurollarning qadamlari sifatida xizmat qilgan. Bundan tashqari, geometrik mikrolitlar ba'zan o'roqlarning qadamlari sifatida ham qo'llanilgan.

Suyakdan ishlangan buyumlar chaqmoqtosh buyumlar singari terilarga ishlov berish bilan bog'liq. Hayvonlarning naysimon suyaklaridan ishlangan suyak qurollar o'ziga xos hisoblanadi. Tadqiqotlarning ko'rsatishicha, bunday suyaklar hayvon terilarga birlamchi (qoralama ishlov berish) ishlov berish paytida (Korobkova, 1960), ishlov berilgan terilardan turli buyumlarni yasashda suyakdan yasalgan bigizlardan foydalanilgan.

Tosh qurollar orasida yaltiratib pardozlangan, bolta-novtesha (teslo) ham bo'lib, hajmi kichik; u hayvon go'shtlarini, suyaklarini maydalashda va yog'och yo'nish ishlarida foydalanilgan.

Ko'rganimizdek, kremniy qurollarning katta qismi va suyak qurollarning deyarli barchasi to'daliklarning ovchilikdan qo'lga kiritgan o'ljalari terilariga ishlov berishlari bilan bog'liq. Geometrik mikrolitlar ham ko'p jihatdan aynan ovchilik xo'jaligi uchun xarakterli. Aftidan, hayvon terilari kiyimboshga bo'lgan ehtiyojlariga xizmat qilgan.

To'da-1 makoni kompleksida uchraydigan retushlangan plastinalar, uchirindi va plastinalardan ishlangan qirg'ichlar, tishsimon qurollar ham ovchilik mahsulotlariga, teriga, go'shtga va yog'ochga ishlov berishda keng qo'llanilgan.

Retushlangan mikrolitlarning mavjudligi To'da-1 g'orida qadama qurolsozlikning keng yo'lga qo'yilganligidan dalolat beradi.

Yodgorlikdan topilgan gulxan qoldiqlarining topilishi bu yerda go'sht pishirish ishlarining faol olib borilganligini ko'rsatadi.

G'ordan topilgan oxra qoldiqlari tabiiy bo'yoqning to'daliklar ma'naviy hayotida muxim o'rin tutganligini, ulardan nafaqat estetik, balki ma'lum marosimlarda keng foydalanilganligini ko'rsatadi.

Barcha ma'lumotlar To'da-1 g'ori qadimgi aholisining hali o'zlashtiruvchi xo'jalikda qolib kelganligi haqida guvohlik beradi. Xo'jalikning asosiy tarmoqlari ovchilik va aftidan, qator joylarda termachilik bilan to'ldirilgan sohalar bo'lgan.

Xronologik jihatdan barcha ko'rsatgichlar To'da-1 g'ori materiallarini neolit davrining 1-yarmiga oidligini ko'rsatmoqda. Shuningdek yodgorlik O'rta Osiyo neoliti davri madaniyatlaridan o'zining sopol ishlab chiqarishgacha bo'lgan xarakterda ekanligi bilan ham ajralib turadi.

Xulosa. To'da-1 g'ori materiallari O'rta Osiyoning boshqa neolit davri komplekslariga qator o'xshashliklarga ega. Bular kam sonli bo'lsa-da, qirralari kertilgan plastinkalar, silliqlangan tosh boltalar, pardoqlangan suyak bigizlar, mikrochaqmoqlash texnikasining mavjudligini kiritish mumkin [2.26-27].

Biroq keng zarb maydondan nukleusning ensiz tomonlaridan butun periferiyasi bo'ylab kalta hajmli uchirindilar chaqmoqlash an'anasining mavjudligi, uchirindilar chaqmoqlashning nafaqat texnologik, balki ishlab chiqarish xarakteriga ega ekanligi, galkali qurollarning (bu yerda chopper va choppinglar nazarda tutilmoqda) uchramasligi, tosh industriyasining mayda-mikro xarakterdaligi, kesgichlar, qirg'ichchalar va boshqa mayda tipdagi qurollarning atipikligi hamda sifatli xomashyo (kremniy) tanqisligining sharoitlari hukm surganligi To'da-1 g'ori materiallarini boshqa komplekslardan ajratib turadi.

To'da-1 g'ori materiallariga yaqin o'xshashliklar qo'shni Machaydaradagi Qaynar-Kamar g'ori materiallarida kuzatiladi [1.1-18]. Bular har ikkala kompleksda ham ensiz proporsiyali uchirindilarni qo'lga kiritish an'anasining mavjudligi, shuningdek uchirindilar tayyorlash ishlab chiqarish xarakteriga ega ekanligi. galkali qurollar va o'tmaslashtiruvchi retushlashning uchramasligi va h.k. o'xshashliklarda namoyon bo'ladi.

Shuning uchun ehtimol, yangi ochilgan To'da-1 va Qaynar-Kamar komplekslari Hisor madaniyati yodgorliklaridan farq qiladigan boshqa bir tog'li neolit madaniyatiga birlashtirilishi mumkin.

Shunday qilib, To'da-1 g'orining ochilishi va ilmiy muomalaga kiritilishi Janubiy O'zbekistonda yangi sopol ishlab chiqarishgacha bo'lgan neolit davri madaniyatining hukm surganligini ko'rsatibgina qolmasdan, O'rta Osiyo neolitshunosligini yangi yodgorlik bilan boyitdi.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Арипджанов О.Ю, Сулейманов Р.Х., Нишиаки Й., Сайфуллаев Б., Эргашев О., Наката Х., Араи С., Акаши Ч. Научный отчет о раскопчных работах на стоянке Кайнар-Камар Ташкент 2018 г. Ф.5, О.1, Д.253. стр. 1-18
2. Бердикулов М.Т. То'да-1 ғори неолит даврининг янги макони. «Қорақалпоғистон тарихининг долзарб муаммолари ва Қорақалпоғистон республикасига хизмат курсатган фан арбоби профессор М.Қдырняязовнинг 70-йиллиги» мавзусида республика илмий-назарий анжуман материаллари туплами. Нукус 2020
3. Жо Синг, Сайфуллаев Б..Қ. //Грот Тода-1 - новый неолитический памятник на юге Узбекистана. Археология Узбекистана, № (2)17. Самарканд, 2018.
4. Исламов У.И. Пещера Мачай. Ташкент. Изд-во «ФАН». 1975.
5. Парфенов Г. В. Следы древних культур на городище Айрт-рам. В сб.: Ист. матер, культ. Узбекистана, вып. 2, Ташкент. 1961.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 12/1 (3) – 2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).